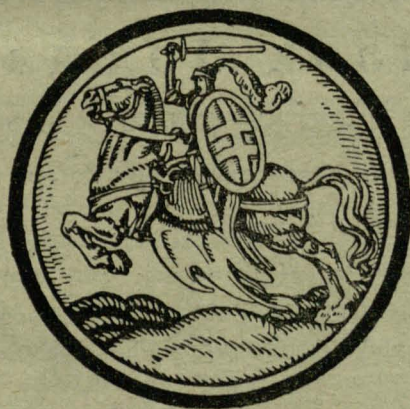

Шлях Моладзі

... „Падымайся з нізін, сакаліна сям'я
Над крыжамі бацькоў, над курганамі!
Занімай, Беларусь маладая мая,
Свой пачэсны пасад між славянамі.“

ЯНКА КУПАЛА.

ВІЛЬНЯ, 1932 г.

Беларуская Друкарня ім. Францішка Скарыны — Вільня, Завальная вул. №6

З Ь М Е С Т № 1.

1. У чацьвертым годзе; 2. Крыху з нашай гісторыі — М. Пяцюкевіч; 3. Крыху аб беларускай народнай песьні — Я. Пазьняк; 4. З падарожы па Палесьсі — Фр. Цяцерскі; 5. Ab kulturnych formach žyćsia — гс.; 6. Žyva ja i niažuva ja prygo-da — inž.-агг. А. д. Клімовіч; 7. Ab elektryčna-ści — В. М.; 8. На новы 1932-гі год — С. Гаротны; 9. Маладым песнярам — М. Машара; 10. У пушчы — Грынкоўскі; 11. Lej—sudździa — J. B.; 12. Хроніка; 13. Лісты; 14. Наша пошта.

Усіх нашых даўжнікоў просім прыслаць належную падпіску за «Шлях Моладзі», бо у праціўным выпадку высылка часопісі ад наступнага нумару будзе ўстрымана!

„Шлях Молдзі“

МЕСЯЧНАЯ ЧАСОПІСЬ БЕЛАРУСКАЙ МОЛАДЗІ

Цана асобнага нумару 30 гр.

Падпіска на 3 месяцы	50 гр
„ на паўгода	1 зл.
„ на год	2 зл

Заграніцу ўдвая даражэй.

Цана абвестак:

Цэлая старонка	40 зл.
Паўстаронкі	20 зл.
Адна чацьвертая старонкі	10 зл.

Абвесткі змяшчаюцца толькі на вокладцы.

Адрас Рэдакцыі: Вільня, Завальная № 6 — 10. (Wilno Zawalna 6 — 10).

Рэдакцыя адчынена ад гадз. 9 да 3-й папаўдні.

Шлях Моладзі

МЕСЯЧНАЯ ЧАСОПІСЬ БЕЛАРУСКАЙ МОЛАДЗІ.

Год IV.	Вільня, Студзень 1932 г.	№ 1 (36)
---------	--------------------------	----------

У чацьвертым годзе.

З сёлетнім 1-шым нумарам „Шляху Моладзі“ ўваходзім у 4-ты год нашага выдавецтва: тры гады цяжкой, саматужнай і самаахвярнай працы маем за сабой.

Тры гады часу здаюцца няраз аднэй малаважнай хвілінай. Але гэта толькі здань; сапраўднасьць — іншая: яна поўная важных перамен і датасаваньняў. Гэтыя перамены, пры сьняннэшніх умовах беларускага жыцьця, далёка не заўсяды выходзяць на нащу-ж беларускую карысьць. Але жыцьцё мусіць знайсці сабе выхад. Вось прыклад:

Тры гады таму назад мы сусём здавалялі патрэбы сваіх чытачоў, друкуючы нашу часопісь выключна толькі гражданкай (г. зв. „рускімі“ літарамі). Час аднак ішоў і сваё рабіў: беларускіх школ у Зах.Беларусі так як і няма, моладзь — а наша часопісь прызначана для моладзі — ня мае гдзе навучыцца свае нацыянальнае азбукі і што за гэтым ідзе — ня можа пасья свабодна карыстацца з свае роднае часопісі і кніжак друкаваных гэтай-жа азбукай, г. зн. гражданкай.

Перад намі стала пытаньне, як зрабіць беларускае друкаванав слова больш даступным для найшматлівейшага колаў беларускай моладзі?

Ня хочачы вырашаць гэтага пытаньня ў сваім вузейшым толькі рэдакцыйным коле, мы зьвярнуліся з адкрытым запытаньнем — у форме анкеты — да нашых супрацоўнікаў і больш дзейных чытачоў, як яны прадстаўляюць сабе вырашаньне гэтае справы. Адказы былі зьмешчаны ў нашай часопісі і далі наступныя вынікі: 1. адзін голас паў за тое, каб „Шлях Моладзі“ на будучыню друкаваць на перамен: адзін нумар гражданкай, а другі — лацінкай; 2. сем галасоў — каб „Шл. Мол.“ друкаваць выключна лацінкай; 3. восем — за тое, каб „Шл. Мол.“ друкаваць вы-

кляччона граждэнкай і 4. 14 галасоў за тое, каб у адным і тым-жа нумары адну часць матэр'ялаў друкаваць граждэнкай, а другую — лацінкай.

Маючы перад сабой гэтка вынікі галасаваньня сваіх супрацоўнікаў і чыгачоў ды кіруючыся мяржаваньнямі агульнанацыянальнымі, Рэдакцыйная Калегія „Шляху Мол.“ на паседжаньні дня 17 г. м. і пастанавіла друкаваць сваю часопісь адначасна і граждэнкаю і лацінкаю. Пры гэтым пастаноўлена ўжываць лацінку цалком зрэформаваную, г. зн. ня толькі „č“ і „š“, але таксама і вускае „v“, замест шырокага „w“. Да здзейсьненьня гэтае пастановы мы і прыступаем ужо ў гэтым нумары „Шл. Мол.“

Другой навіной у нашай часопісі ў гэтым годзе ёсьць пашырэнне ейнага зьместу на гэтулькі, каб у ім, як у люстры сапраўды адбіваліся жыцьцё і запатрэбаваньні моладзі, дык каб зьмест гэты быў для яе — прынамся ў малым разьмеры — спробай дапаўненьня агульнай асьветы шляхам самаадукацыі. На гэткі крок мы ўздабыліся дзякуючы таму, што круг нашых супрацоўнікаў за гэты час пашырыўся ня толькі што да лічбы, але і што да якасьці.

Сьмеем спадзявацца, што і гэта навіна будзе нашымі чытачамі належна прынята і ацэнена.

Пры ўсім гэтым не зьмяніліся аднак на лепшае нашы магчымасьці матэр'яльныя. І дзеля таго наша часопісь і сёлега, як дагэгуль, захавала той самы, малы, фармат, бо незашта яго пабольшыць. Гэта змусіць нас некаторыя аддзелы матэр'ялу зьмяшчаць ня ў кожным нумары, а толькі праз адзін.

Ад добрай волі і ахвярнасьці нашых паважаных чыгачоў, супрацоўнікаў і сапраўдных прыхільнікаў залежыць, як хутка і гэта перашкода будзе пераможана, каб „Шлях Моладзі“ мог мець разьмер прынамся двойчы гэтка, як сягонья.

Божа дай, каб гэта сталася як найхутчэй!

Крыху з нашай гісторыі.

Жыццё Беларуска Літоўскай Дзяржавы.

Як ужо сказана ў папярэдняй стацьці — Беларуска-Літоўская Дзяржава, ад пачатку свайго існаваньня, была па-стаўлена на моцныя падставы разумнага кіраўніцтва і таму далей гэтая дзяржава што раз болей умацоўвалася вонкава і ўнутранна.

У гісторыі Беларуска-Літоўскай Дзяржавы, як валадароў яе, сустракаем такія імёны: Вітэн (1293—1316), Гедымін (1316—1341), Альгерд (1345—1377), Кейстут (1377—1379), Ягайла і Вітаўт.

Разглядаць дзейнасьць кожнага князя паасобку мы ня будзем, бо гэтыя весткі занялі-б шмат месца.

За часоў панаваньня гэтых князёў новая дзяржава канцэнтруе ў адно заходня-беларускую і літоўскую землі. З часоў Гедыміна сталіцаю ўспомненай дзяржавы стаецца Вільня. Полацак, ратуючыся ад немцаў у 1307 г., паддаўся беларуска-літоўскаму валадару. З гэтага часу Полацак ніколі не адходзіў ад Вялікага Князьства Літоўскага.

Пасьля Полацку прылучыўся і Віцебск, які ўжо таксама быў самастойным князьствам.

Прылучэньне Віцебска да Вялікага Князьства сталася з тэй прычыны, што апошні Віцебскі князь, ня маючы наступнікаў па мужчынскай лініі, аддаў сваю дачку за сына Гедыміна — Альгерда. А таксама ў хуткім часе стаў залежны ад Гедыміна і Менск з сваёю воласьцю.

Каля гэтага часу маладое Беларуска-Літоўскае гаспадарства прылучыла да сябе Турава — Пінскае Палесьсе і зямлю Берасьцейскую. У часы панаваньня Альгерда і Кейстута, да Беларуска-Літоўскай Дзяржавы прылучыліся Чарнігаўшчына і Кіеўская воласьць з Валыньню і Падоліяй. З Кіеўшчынай гэта таму так сталася, што яна ўжо ў пачатку XIV ст. ня была падобнай на тую Кіеўшчыну, каторая ў часы Уладзімера Манамаха руйнавала нашу бацькаўшчыну — Полаччыну. Цяпер Кіеўшчына сама была зьнішчана і зруйнавана, як унутраным бязладзьдзем, так і набегамі паўднёвых сьцелнякоў, раней Полаўцаў, а пасьля Татараў. Сам Кіеў стаўся маленькім мястэчкам, дзе, як кажа італьянскі падарожнік, было ня больш 200 жыхароў. Агулам Кіеў зусім заняпаў: перастаў быць стэліцаю рэлігійна-царкоўнага жыцьця Русі, страціў сваю вартасьць гандлёвага і палітычнага цэнтру. Мітрапаліт Кіеўскі, сільнейшыя князі і насельнікі Кіеўскай воласьці—ўсе ўцякалі ў Маскоўшчыну ад татарскіх пагромаў і там пачалі будаваць цэнтр жыцьця, якоё дасюль бурлела ў Кіеве.

Дзеля гэтага Кіеўскі князь, з жменькай людзей, ня мог утрымацца, як самастойны валадар і павінен быў прызнаць дзяржаўную вярхоўную ўладу магутнага князя Беларуска Літоўскай Дзяржавы.

Захопніцкая палітыка Альгерда не прыбірала меры; ён не здавольваўся паўдзённымі тэрыторыямі, а, наслядоўчы Полацкіх князёў, імкнуўся зацьвярдзіць свае ўплывы на поўначы ў гандлёвых валасьцях з гарадамі Ноўгарадам і Псковам.

Апрача таго Беларуска-Літоўская Дзяржава звачвала свае вочы і на Ёсход. Яна жадала схіліць у свой бок напрыкл. Цьвярскае князьства, падтрымліваючы яго ў барацьбе з Масквою. Але тут, на Ёсходзе, ня зусім добра ўдавалася рэалізаваць пляны, бо рос у гэты час сільны праціўнік у асобе маскоўскага валадара.

Малая дзяржава, якая шмат працавала над аб'яднаньнем Рускіх зямель, таксама мусіла бараніць межаў сваёй дзяржавы ад страшнага ворага ў той час як татараў, якія тады нападлі на паўдзённых і ёсходніх славянаў. Ня глядзячы аднак на тое, што татарская сіла была большай, войска Беларуска-Літоўскай Дзяржавы разьбіла іх дацэнтну так, што яны, страціўшы многа свайго войска, былі змушаны ўцякаць і доўга не нападаць. Дзякуючы гэтаму Беларуска-Літоўская Дзяржава мела магчымасьць эканамічна і культурна разьвівацца ў сваіх граніцах.

І пасля бачым, што з раськіданых заходня-славянскіх земляў, стварылася сільнае гаспадарства. У гэтай новай дзяржаве на кожным кроку бачым плады працы нашых прадзедаў.

З гандлёвай Полаччыны прышлі сюды капіталы, дзякуючы чаму з вясковай беднай Літвы, робіцца багатая дзяржава: будуюцца гарады, замкі, замчышчы, арганізуецца сільная армія, дзяржаўны апарат, культурна і эканамічна край становіцца на належную вышыню. У арміі новай дзяржавы займаюць высокія становішчы камандзіраў — баяры — Беларусы. Яны кіруюць ад імя валадара, як асобнымі гарадамі, так і цэлымі тэрыторыямі. Ім прынаецца права і даручаюцца такія справы, дзе асабліва патрэбна адукацыя і лоўкасьць. Адным словам, мы бачым, што нашыя продкі, як культурны элемэнт, займаюць пачэснае месца ў палітычных і грамадзкіх справах гаспадарства. Ідзе згоднае збліжэньне паміж двума народамі, Беларусамі і Літоўцамі. Хоць валадары дзяржавы і лічылі сябе Ліцьвінамі, то ўсёж-такі зналі добра беларускую мову, ужывалі яе пры сваім двары; гэтыя князі жаніліся з беларускімі княжамі і часта прымалі хрысьціянскую веру па ёсходняму абраду.

Агулам беларуская культура і мова ў дзяржаве была

пануючай. Валадар называў сябе (Rex Lituinorum Ruthenogumque), гэта знача — кароль Літоўцаў і Беларусаў.

Ня глядзячы на тое, што Літоўцы былі паганцамі, а Беларусы—хрысьціянамі, абедзье нацыі жылі ў згодзе. Хоць ніхто літоўцаў ня змушаў прыймаць хрысьціянства, аднак у канцы XIV ст. каля 50-х літоўскіх князёў прынялі ўсходня-хрысьціянскую веру, бо яна імпанавала ім сваей культурай.

Згода Літоўцаў і Беларусаў у аднэй дзяржаве тлумачыцца тым, што будаваньне Беларуска-Літоўскай Дзяржавы адбывалася шляхам згоды, а ня прымусу. Усе беларускія землі дабравольна прылучыліся да дзяржавы Вялікага Князьства, за выняткам толькі Смаленска, з яго тэрыторыямі, каторыя былі прылучаны шляхам вайны.

Мы ведаем, што паасобныя беларускія землі былі прылучаны да вечаў, як волі народу, якая кіравала жыцьцём. Мы бачым, што і цяпер новая дзяржаўная ўлада не нарушыла гэтай старадаўнай ідэі народапраўства; яна забясьпечыла граматамі гэтыя правы народу. Беларускія землі, увайшоўшы ў склад новай дзяржавы, не зьмянілі свайго твару: яны захавалі свае традыцыі, звычаі і культуру. Зусім інакш было на Ўсходзе; там Маскоўскія валадары руйнавалі і заціралі праўдзівае аблічча старарускай культуры і традыцыі падбітых плямёнаў. Касуецца там індывідуальнасьць тэрыторыяльная і, за часоў Івана Грознага, узрастае поўны тэрор.

М. Пяцюкевіч.

Крыху аб беларускай народнай песьні.

Народная песьня — гэта тэстамэнт мінулых пакаленьняў народу. Паводле народнай песьні можна судзіць, як даўно даны народ пачаў сваё народна-духовае творства і як даўно жыве сваім асобным народным жыцьцём.

Кожны жывы народ ніколі не перастае тварыць і разьвіваць сваей народнай культуры.

І беларуская народная песьня, якая бярэ свой пачатак ад няпамятных часоў, не канчаецца сьняньшнімі днямі грубога матэр'ялізму.

Мы няраз чуем у мэлэдыі новай белар. песьні, узятай часта жыўцом з творства музычнага якой небудзь чужой адзінкі, асаблівасьці характару беларускіх народных песьняў, калі гэту песьню выконывае беларускі народ. Чым шырэй і даўжэй такая мэлэдыя пецца „немузыкальнымі“ нацымі

вясковымі сьпевакамі, тым далей яна адыходзіць ад свайго першапачатнага выгляду, набіраючы колёрыту народна-людовай мэлёдыі.

Апрача такога працэсу, мы спатыкаем так-жа і іншы: пры датасоўцы тэксту да мэлёдыі, большая ўвага зьвяртаецца на тэкст, чымся на мэлёдыю.

Вось-жа, пакуль мае паўстаць якая небудзь народна-людовая песьня, сьпяраша паўстае верш на тую ці іншую тэму, якім апяваюцца акружаючыя прадметы, прырода, здарэньні і ўражаньні. Калі такі верш сапраўды ўдасца, ён разыходзіцца ў народзе і народ яго ў адпаведным часе: на гульнях, на зборках, пры агульнай працы, на сямейных урачыстасьцях ды розных ігрышчах пачынае дэклямаваць. У самай-жа дэклямацыі ўжо пачынаецца сьпявучасьць, зарысоўваецца мэлёдыя, якая эвалюцыйна пераходзіць у выкананьне вокальнае — сьпеў.

Вельмі часта гэтка верш любячымі сьпеў беларусамі адзяецца адразу ў мэлёдыю і разнасіцца ад вёскі да вёскі, аж па цэламу краю, ужо не як верш, а як гатовая песьня. Ясна, што мэлёдыя такой песьні, заўсяды адцісьне на сабе пячаць сваечаснага народнага ўмузыкальненьня, якое сваей будовай адпавядае больш-менш уплывам музыкальнасьці агульнай.

З вышэйсказанага ясна, што і народна-людовыя песьні дзеляцца ня толькі паводле абрадаў ды пары году, але і на эпохавыя.

Сярод беларускіх народных песьняў агулам, мы знаходзім песьні з дахрысьціянскай (паганскай) эпохі, з эпохі хрысьціянскай, з часу прыгону і навейшыя. Каб разьдзяліць нашу народную песьню на эпохі, мы сьпяраша ў зьмесьце тэксту шукаем мэтрыкі ейнага паходжаньня. Падзяліўшы такім чынам песьні на эпохі, мы можам прыглядзецца і да будовы яе мэлёдыі. Бязумоўна, розьніцу ў гэтай будове мы заўважым, калі параўняем адну песьню з другой, г. зн. мэлёдыю песьні эпохі старэйшай — з малодшай. Характар гэтых мэлёдыяў нідзе ня губляецца і, як неразруйнае пасма, працягваецца праз усю гісторыю нашай народна-людовай песьні.

Некаторыя, судзячы нашу народна-людовую песьню па яе славянска-мэлянхалічным характары цьвердзяць, што гэта духовы вытвар гора і прыгнобленасьці беларускага народу ў мінуўшчыне.

Я-б гэтага не сказаў, бо на гэта ня можна знайсці доказаў у мэлёдыі нашай песьні, якую скарэй можна аднесці да далёкай мінуўшчыны і параўняць з музыкай старой Грэцыі. У вельмі многіх выпадках мэлёдыя нашай народна-людовай песьні адпавядае некаторым тонацыям стара-грэцкай музыкі. Ня думаю аднак, каб і стара-грэцкая музыка

была так жа вытварам толькі гора ды народнага прыгнобленья...

Наша песня мае больш даных разглядаць яе праз прызму стара-грэцкіх гам, або музыкі „грыгорыянскай“, запычанай у вялікай меры з музыкі стара-грэцкай, чымся гэта рабіць праз учуцьцёвасьць гора і народнага прыгнобленья. Пры гэтым, каб пазбыцца цвёрджаньняў, што наша народна-людовая музыкальнасьць ёсьць нейкім аднабокім вытварам толькі гора, загляньма і ў вялікую мінуўшчыну нашага народу. У гэтай падарожы мы бачым і сьветлыя часы тагачаснага жыцьця беларускага народу. Дык няўжо-ж наш народ жыве толькі тады, калі ён прыгноблены і толькі тады любіць пяць сваю песню?

На мой пагляд, беларуская народна-людовая песня — гэта вытвар духовы нашага народу не з-пад націску гора ды сьлёз, але **вытвар усяе паўнаты народнага жыцьця** — гора, шчасьця, суму і радасьці.

Я. Пазьняк.

---

3 падарожы па Палесьсі.

Палесьсе. Першая сустрэча з Паляшукамі.

Па ад'ездзе з ст. Ляхавіч пачало нам сьвітаць. Пасажыраў у вагонах было мала, толькі часам на якой станцыі ўсядзе жьд лясны — купец, што едзе ў палескія лясы, або паліцыянт з арыштаваным паляшуком, якога вязе ў Лунінскую турму адбываць кару за „крадзеж“ лесу.

Раніца была цудоўна пекная. Неба чыстае, яснае, быццам у лязуры выкупанае. Праз адчыненыя вокны вагону даходзіў прыемны арамат летняй раніцы. З вялікай прыемнасьцяй і прагавітасьцей глытаў я поўнымі грудзьмі жыцьцядайнае паветра палескай раніцы.

Гэта быў першы раз, калі я пабачыў і адчуў палескую летнюю раніцу, якой ня бачыў у іншых старонках Беларусі. Яснае сонейка ўскацілася з-за палескіх раўнінных балотаў і сваімі пяшчотлівымі праменьчыкамі мамэнтальна абліло ўсю роўнядзь, пакрытую мокрымі сенажацямі, карлаватым кустарнікам і вялікім мохам. Заіскрылася брылянцістым блескам раньняя густая раса, асеўшая на цэлым палескім краявідзе і гэтым упрыгажала сваей дыямантавай сарочкай воблік панурага Палесься.

Амаль, што ад Ляхавіч пачынаецца Палескі краявід і цягнецца аж пад Валынь. Калі пад'ежджаецца бліжэй да Лунінца, то тут ужо бачыцца праўдзівае беларускае Палесьсе у поўным ягоным выглядзе. Па абодвух баках чы-

гункі цягнуцца неабнятыя вокам раўніны, паросшыя хмызьняком і вялікай травой — асакой.

Між хмызьняку можна пабачыць прагаліны, часам даволі вялікія: гэта сенажаці і ваstraßeкі пахатнага поля. Глянуўшы на такую сенажаць здавалася-б, што на ей расьце мурог, але сапраўды яна пакрытая дзікай травой, якую нават козы есьці ня хочуць. На такой сенажаці можа пасьвіцца толькі палескае быдла, бо нашая карова там зараз-бы загразла па вушы: пад гэтай травой—трасучае бяздоннае багна. Аднак гора і неабходнасьць ня толькі чалавека, але і скаціну навучаюць змагацца з бязлітаснай прыродай, з тымі варункамі, у якіх знаходзяцца. Наш наддзьвінскі сялянін прапаў-бы ў тых абставінах, у якіх праз цэлае сваё жыцьцё знаходзіцца Паляшук.

Возьмем хоць-бы для прыкладу, такую сенажаць, па якой можа йсьці толькі нашая курыцца, а Паляшук ідзе, косіць і зьбірае стуль сена. Колькі ён кладзе мазольнай працы, якая зусім не аплачывае труду! І аднак — змагаецца да апошняй хвіліны. Дык і нічога дзіўнага, калі Паляшук культуральна ніжэй стаіць ад іншых Беларусаў: — ён ня мае часу на разьвіцьцё свайго духа, ён усю сваю ўвагу, сілу і энэргію зьвяртае на барацьбу з суровымі ўмовамі жыцьця фізычнага.

Першы раз пабачыў я (хоць з цягніка), праўдзівага, жывога Паляшука, пад'яжджаючы пад Лунінец. Быў гэта стары пастух, які недалёка ад чыгункі трымаў на павадку худую, маленькую кароўку, — пасьвіў яе. Абрануты ён быў вельмі ўбога: кароткая саматканая, вынашаная і зусім палатаная сьвітка, порткі — колер якіх акрэсьліць нельга: падобны да зямлі — зрэбныя. Стаяў гэты стары Паляшук і панура глядзеў на цягнік, што пралятаў міма яго, адначасна засланяючы хмарай густога дыму.

Лунінец. Тут цягнік стаяў нейкіх мусіць з пятнаццаць хвілін. Выкарыстоўваючы гэты час, вышаў я з вагону, каб паглядзець на палескае места. Пры дзьвярох вагону сустрэлі мяне Паляшукі — балаголы, якія адзін перад другім дапытваліся, ці ня трэба мяне адвесьці ў места. Зварочываліся да мяне паляшукім дыалектам: „Куды пана завезьці? У мяне добры конь — як відіш заедэмо.“

Гэтыя Паляшукі лічуцца за бывалых людзей, бо яны штодзень бываюць на станцыі, скуль развозяць пасажыраў. Абрануты яны таксама былі лепш ад таго старога пастуха: сьвіткі ў іх цэлыя, лапці новыя і аначкі вават чыстыя, кожны меў чырвоную хустачку на шыі, якая з-заду ня відалася, бо яе закрывалі русыя, доўгія ў бязладным парадку ляжачыя валасы.

Здаецца-б ахвотна паехаў з усімі гэтымі балаголамі,

але, нажаль, трэба было ехаць мягніком далей — у глыб Палесься.

Зараз рухнуў цягнік і панёс далей на Палесьсе, у бок Сарнаў. З Лунінца прыбыло некалькі новых пасажыраў, былі гэта пераважна жанчыны. З вялікай цікавасьцю прыглядаўся я тубыльцам, бо яны розьняцца ад мяне сваім выглядам, вопраткай, а нават крыху і мовай. Хацелася мне пачаць з імі гутарку, але баяўся, каб ня было тое, што з тымі сялянамі якія ехалі ад Вільні ды не хацелі гутарыць са мною. Аднак, хоць здалёку, прыслухоўваўся я іхнай гутарцы. Жанчыны адна адной расказывалі пра свае беды „Шоб ён брухам цяхаўся па землі той гад, як ён мяне сьцягаў на суд за ягады“ — казалі адна. Яна расказывала суседцы, што эканом падаў яе ў суд за ягады.

Яшчэ перад Лунінцам пачалася мая праца этнаграфічная — ад таго старога пастуха — і чым далей еду, тым больш бачу цікавых рэчаў. Вось і гэтыя жанчыны мяне цікавілі: іхная гутарка, прыгожая арыгінальная людовая вопратка, рысы іхных твароў і г. д. Прыглядаючыся з вялікім зацікаўленьнем да палескага краявіду бачыў, як Паляшукі валамі аралі, на валох ехалі кудысь. Бачыў, як яны, падвязаўшы дошкі — лыжы да ног, хадзілі па дрыгвяным балоце, грабілі сена і складалі ў стагі. А гэтае сена з балотаў яны вывозяць толькі зімой. Час ад часу можна было пабачыць паляшучкую вёску, хаткі там ніскія, вакон мала і тыя вельмі малыя, а няраз мяхом заткнутыя. З гэтай вёскі веела ўбогасьцю, нядоляй і вечнай бядой, недастаткам.

Так хутка час праляцеў, што неагледзіўся, як даехаў да станцыі — Сарнаў. Тут перасеў я на іншы цягнік і паехаў на ўсход пад Савецкую граніцу да ст. Клесавы, якая знаходзіцца ў вельмі прыгожым месцы: навакола малага мястэчка і станцыі, якія нядаўна пабудаваныя — вяночкам абступае дубовы і сасновы лес. Месца гэта раўніннае, як і агулам усё Палесьсе.

Вышаўшы з станцыі ўзноў спаткаўся я з Паляшучкамі, якія параілі мне куды йсьці пасьнедаць.

У мястэчку ўсе жыхары гутараць „папаляшучку“, а нават і паліцыянты, калі хто да іх зварочваецца ў гэтай мове. Палесьсе і Паляшукі з кожным разам робяць на мяне прямейшае ўражаньне. Пачаткава чуюся тут як белы сярод нэграў. Каб ня зрываць кантакту з Паляшучкамі, я папрасіў двух з сабою на сьнеданьне. П'ючы сьвежае малако, баім (размаўляем) „папаляшучку.“

Фр. Цяцёрскі.

Ab kulturnych formach žyćcia,

U sprawie pryznawańnia patreby zachowańnia peŭnych formaŭ tava yskaha žyćcia, možna było-b padzialić usich ludziej na dźwie wialikija čaści: adny takuju patrebu pryznajuć, a druhija — adkidajuć. Nichto adnak nie zapiareča, što inajbolšy „adludak“, pokul žywie pamiž ludziej, musić z imi spatykacca, hutaryć, karystać z niečyich prysłuhaŭ i sam druhomu hetkija prysłuhi padawać. Hetki ūžo paradak na hetym šwiecie. A znača, čalawiek nia moža zamknucca tolki ū samym sabie, musić rachavacca, što pobač i adnačasna z im žywuć tysiačy i miljony inšych ludziej, z niamienšymi pravami da žyćcia, čymsia jon sam.

Kab kožny čalawiek moh swabodna wykonywać swaje abawiazki — u hetym jaho prawa!—i nie pieraškadžać u pracy inšamu, bo toj da hetaha maje taksama prava,—kožny ruch, kožnaje slowa, kožny čyn ludzki musić być kirawany niejkim pravam, ci zakonom, pisanim, abo ūmoŭlenym. Hetkich prawil biaskonca mnoha i ūsie jany škiroŭvujucca da taho, kab ludzkim pastupkam nadać peŭnyja *abawiazkovyja formy*.

Heta forma jość kaniešnja, ale nielha jaje pradstaŭlać jak niešta zakamianieŭšaje. Nie, forma jość tolki lustram swaječasna razumieńnia žyćcia, heta jość tolki jahonaja vopratka. Dziela hetaha nielha navučycca formaŭ žyćcia, nie paznaŭšy napierad žyćcia samoha. A na heta patrebna kultura, patrebna *ŭzhadawańnie*.

Doŭha jšče Bielarusy buduć adčywać niedastatak swaje rodnaje školy. A i taja naša navat moładź, što patrapiaŭ ūsio-ž niejak praz hetu szkołu prajšci, nia vynosić, na žal, stuŭ usiaho, što pavinna być prymietaj sapraŭdy kulturnaha, dobra ŭzhadawanaha čalawieka. Nia lepš staić sprawa i z haduncami bolšaści ū nas siańnia škol niebielaruskich: polskich, rasiejskich i inš. Dziaciuk ci dziaŭčyna z takoj školy, pa 10-12-cioch hadoch navuki, majuć pretensii ūwažać siabie za intelihientaŭ; pierša-ha ŭzhladu ci zvarotu ūžo adnak časta dosyć, kab pierakanacca ab takich u ichnym uzhadawańni niedachopach, jakich nielha spadziavacca ū čalawieka čuć-čuć bačyŭšaha z biespasiaredniaj bliskaści sapraŭdy kulturnyja formy žyćcia.

Nia trudna dadumacca, skul usio heta pachodzić. Sučasnjaja, jak i pieradvajennaja jšče, szkoła starajecca pieradusim napampawać vučniu jak najbolš „viedy“, kab jaho „navučyć“, zabyvajučysia adnačasna, ci prynamsia nie dacenivajučy čynnika *ŭzhadawaŭčaha*. Pierad vajnoj, kali siarednija školy — a havorym tymčasam ab ich — zapaŭnalisia dziaćmi z kruhoŭ intelihiencyi i ludziej zamožnych, nad uzhadawańniem školnaj moładzi staraŭsia sianja. Ciapier adnak tyja-ž školy zapaŭniajucca dziaćmi wioski, jakim nieadkul było daviedacca

formaŭ žyćcia „ŭ ludziach“; škola-ž hetaha padaŭnamu dahe-
tul najčastej nie daje. A žyćcio vymahajell... Skul brać, jak
radzić?...

A što-ž havaryć ab moładzi viaskovaj, jakoj naahuŭ nie-
dastupnymi astalisia ŭsialakija školy?.. Nia ŭsiudy adnolkavy
na heta vypadzie adkaz: jość miajscopy, dzie prosta miła hla-
dzieć, jak układajucca ŭzajemadnosiny paŭmiž moładździu,
a jość i... horaj.

Padymanyja ŭ hetaj sprawie hałasny da hetaj pary asta-
lisia biez naležnaha recha... Bo i nialohkaje pytańnie: žyćcio
pieramianilasja i ŭščiaž jašče mienicca. Niama ŭstalenyh pa-
hladaŭ, a što za tym idzie — i advahi ŭziać hołas u hetaj
tak važnaj sprawie.

A žyćcio pływie i stavić svaje damahańni...

Kab choć u malaj častcy zdavolić palačuju patrebu i dać
našaj moładzi elementarnyja prynamsja pravily zachouvańnia
„ŭ ludziach“, my ŭ nastupnych numarach „Šlachy Moładzi“
pastarajemsja źmiaścić rad adpaviednych hutarak, na katory-
ja ŭžo siahońnia pazvalajem sabie źviarnuć uvahu našych ma-
ładych i staršych čytačoŭ i pryčilnikaŭ.

rc.

Žyvaja i niažyvaja pryroda.

Haspadarskaja svojskaja žyviola.

Jaje proštaść i sučasnaść.

Sučasnaja nam navuka z adnaho boku ćvierdzić, što
ničoha ŭ świecie nia hinie, a z druhoha, — što ŭsio z časam
mianiajecca. Prad mnogimi sotkami i tysiačami hadoŭ usja
ziamla i ŭsio žyvoje dy niažyvoje stvareńnie jnakš vyhladała,
čymsja siahońnia i jašče jnakš budzie vyhladać u budućyni.
Inakš vyhladaŭ tady sam čaławiek, inakšym było jahonaje žyć-
cio, inakšymi byli jahonyja štodziennyja pamacniki ŭ pracy:
jahonaja žyviola.

Heta apošniaja pieradusim była ŭ stanie dzikim, tak jak
da siahońnia dzikimi źjaŭlajucca vaŭki, lisicy, zajcy i im pa-
dobnyja. Dalokich prodkaŭ karovy, kania i inš. siańnia svoj-
skaj žyvioly treba było spačatku asvoić, kab mieć z ich niej-
kujy karyść. Pryčyn adnak peŭnych, dziela katorych čaławiek
asvojvaŭ žyviolu, navuka siahońnia jšče nia viedaje; dapuska-
je tolki, što mahli heta być pryčyny starapahanskaj religii,
jakaja vymahała ad ludziej stałych achviraŭ u formie hetak
zvanaha cełapaleńnia. Bolš adnak padobna da praŭdy,
što asvojvać žyviolu zmušaŭ čaławieka h. zv. samazachavaŭ-
čy instynkt; čaławiek musiŭ žyć i šukaŭ, jak umieŭ, dziela he-

taha adpaviednych sposabaŭ. Peŭnie-ž, što heta apošniaje tŭmačeŭnie pradstaŭlaje ŭžo čalavieka z peŭnaj dolaj rozumu, bo zdolnaha ŭžo dumać ab zabiešpiačeŭni svajho žyćcia na budučyniu.

Bolš ščaćia miela navuka ŭ označeŭni pary (čas), u jakoj asvojvaŭnie žyvioty dziejelasia. Tut dyk navuka amal napeŭna kaža, što žyviola asvoilasja ŭžo ŭ čas hetak zvanaj *neolityčnaj* epochi (pary), h. zn. u druhoj pałovie *kamiennaj* epochy ziamli,*) bolš-mienš prad 6-ciu tysiačami hadoŭ. Kab lepš usio heta paznać dy kab zrozumieć šmat źjavaŭ i zaha-dak u akružajučaj nas pryrodzie, pryhledźmasia bližej da pa-asobnych našych svojskich žyviolin, z katorymi štodnia spa-tykajemsja, z katorymi ŭwieš čas žyviom i katorych — aź stydna! — nia znajem.

Koŭ.

Koŭ, jak svojskaja žyviola, byŭ ŭžo za 2 tys. hadoŭ prad Chrystom u Ehipcijanaŭ, Persaŭ i ŭ inšych narodaŭ na Ŭschodzie.

Pavodle znajdzienych u ziamnych raskopkach konskich škialetaŭ, navuka ćvierdzić, što dziki koŭ žyŭ jašče ŭ dalokaj pradhistryčnaj pary, raniej za čalavieka. Adnak koŭ taho ča-su byŭ mała padobny da kania siahoŭniašniaha. Pieradusim jon byŭ susiom mały, nia bolšy za siaŭniašniuju lisicu. Na nahach mieŭ pa piać palcaŭ, časć katorych z časam adnak pamału ad niaŭžyvaŭnia maleła i ŭrešcie susiom zanikała. Siahoŭnia koŭ nastupaje tolki adnym palcam: rešta zachava-lasja tolki ŭ formie asobnych kalakapytnych kostačak.

Pavodle siaŭniašniaha stanu navuki, svojski koŭ maje svaich prodkaŭ u dvuch hatunkach koniaŭ dzikich: adzin z ich pachodziŭ z Azii i daŭ pačatak koniam lohkim (uschnodnim), a druhi pachodziŭ z Eŭropy i daŭ pačatak ciazkemu kaniu (zachodniamu). U siaredniaj Azii da siahoŭnia žyvuć jašče stadami dzikija koni: džigetai, tarpan i h. zv. koŭ Prževalskaha.

Z časam formy kania razvalisja zaležna ad potrebaŭ žyćcia. Padčas, kali na Ŭschodzie Araby i Tatary hadavali ka-nia lohkaŭ i chutkaŭ, bo musili pierajaždžać vahromnyja prastory, na Zachodzie panavala para ciazkoha rycarstva, ja-koje patrabavala ŭžnoŭ kania choć i pavolnaha, ale zatoje silnaha, zdolnaha ŭnieści nia tolki samoha zakutaha ŭ žalez-ny pancyr rycara, ale i jahonuju ciazkaju, h. zv. zimnuju zbro-ju. Kali adnak ludzi vydumali porach, ciazkoje rycarstva stra-ciła svajo značeŭnie. Razam z hetym adyšoŭ u cieŭ i ciazki koŭ, jaki staŭ ŭžyvacca tolki dla pieravozki vialikich ciazaraŭ.

Ŭrešcie pryšoŭ čas pary i elektryčnaści, a kania pačala vyciskać mašyna (ciahnik, aŭtamobil, traktar). Šmat chto du-

*) Kamiennuju epochu ŭ raźvićci ziamli navuka ličyć za najstarejšuju,

maŭ, što na kania pryšoŭ užo kaniec. Až nie! I najnaviejšyja hałasy kažuć, što „benzyna nie zamienić aŭsa“, a znača i mašyna nie zamienić kania, choć peŭna-ž, — abmiežyć jahonaje raspašyreńnie.

Pry hetkich umovach žyvie i pašyrajecca siańnia koń u roznych vidach: ad małoha pony da volata — clydesdaly, ad pavolnych i ciazkich zimnakroŭnych „belhaŭ“, da žyvych i skorych, jak strała, ciopłakroŭnych „arabaŭ“ i „anhlikaŭ“.

Dalšy los kania zaležyć ad taho, da čaho jaho buduć ludzi ŭžywać. Siahonnia najboľš ŭžyvaaje kania: ziemiारobstva, vojska, mienš — promysl i handal (dla pieravozki), dalej — sport, palavańnie, kapalni i navat. . zabava (polo). Vialikuju raspašyranašć zaŭdziačaaje koń svajej sapraŭdy dabrackaj natury, dajučysia kiravacca navat dziciaci. Paniatlivašć kania da navučeńnia novych rečaŭ — nieasablivaja: koń ciazka razumieje, kali čaľaviek choča ad jaho niejkich novych, dahetul jamu niaznanых rečaŭ. Ale zatoje koń „biare“ pamiaćciu i svajej „dobraj volaj“, kali ab niejkaj voli ŭ žyvioły naahul moža być mova.

Dziela hetaha sapraŭdnym barbarstvam z boku čaľavieka jošć ździekavacca nad niemaj žyviolinaj — kaniom, kali jon časam nia moža niečaha ci to paniać, ci paniataje — vykanać. Chaj-ža da hetaha nie prykladaje ruki naša bielaruskaja moľadž!

Koń zasľužyvaaje na ŭvahu i pryznańnie časta boľš, čym-sia... čaľaviek!

AD. KLIMOVICŭ inžynier-abranom.

Ab elektryčnašci.

Elektryčnaja enerhija (siła) była i jošć byccam dušoj šmallickich pryrodnых źjavaŭ, jak: maľanka, bliskavica, hrom. Hetu-ž enerhiju čaľaviek uproh u svaje sľužby ŭ telefonach, telehrafach, radio, u štučnym ašvialańni i nahravańni, u medycynie, u pahaniańni roznych mašynaŭ i h. p. Dyk što-ž takaje heta elektryčnašć?

Kab adkazać na heta pytańnie, zastanovimsia chvilinku nad istotaj budovy roznych cieľaŭ.

Voźmiem napryklad mały kamień, razabjom jaho na drobnyja častki; razatrom hetakuju častku na drobnieńki pylak. Ŭ adnej, takoj pylincy, jak šćviardžajuć apošnja došľedy vučonych, jošć jašče miljardy častak dalej užo niepadzielnych—elektronaŭ. Nievialikaja kolkašć elektronaŭ kr u žyć kala pasobnych protonaŭ, mnoha raz boľšych za elektrony: dziejecca tut niešta na ŭzor kružeńnia planetaŭ, miž katorymi znachodzicca i našaja ziamla — kala sonca. — (Jak mudra i dziŭna šviet zbudavany!).

I hetyja voš elektrony i žjaŭlajuca najmienišymi častkami elektryčnašci. Rožnicy ũ zachavaŭni paasobnych cieľaŭ da elektryčnašci vynikajuč z kolkašci elektronaŭ kružačych kala protonaŭ. Pry niekatorych varunkach, jakija razhledzim dalej, vytvarajecca ũ ciele nadmiernaja kolkašc elektronaŭ, dyk jany starajuca ũciačy z jaho i cieľa tady vytvaraje elektryčnašć I-ha rodu (elektryčnašć „adjemnaja“); pry niedachopie elektronaŭ cieľa vykazvaje elektryčnašć II-ha rodu (elektryčnašć „dadatnaja“).

Vytvarajecca elektryčnašć pradusim praz ciencie dvuch roznych cieľaŭ. Šklanaja palačka, paciortaja ab sukno, pry-čiahivaje drobnyja kavałački papiery, vykazyvajučy hetym stan elektryčny. Dalej, lohkej da vykanaŭnia probaj jošć hľadžeŭnie kata pad šeršć (suchoj rukoj pry suchim pavietry), pry čym čuvać tresk iskračkaŭ, vidavočnych u ciomnym miejscy. Pry časaŭni hrebianiom z ebonitu (čornaja masa), adčuvajecca tak-ža tresk elektryčnych iskraŭ.

Isnujuč adpaviednyja mašyny, jakija vytvarajuč elektryčnašć pry pomačy ciencia. Atrymanija ũ hetych mašynach iskry bjuć na 20 cm daŭžyni z bleskam i hołasnym treskam, našladujučy hetak hrom i bliskavicu ũ volnaj pryrodzie.

Elektryčnaja enerhija moža być pieranošana pry pomačy drotu z skorašciu 300.000 kilametraŭ za adnu sekundu. Heta značyć, što kali-b abkružyć ziamlu drotam (40.000 km) i pušćić pa im elektryčny tok, to jon u adnu sekundu ablacieŭby ziamlu bolš čym 7 разоŭ (tak!). Takuju-ž samuju skorašć maje i švialto, katoraje jošć u bliskoj lučnašci z elektryčnašćiaj. — Aproč metalaŭ, z jakich sierabro i miedz pierapuskajuč elektryčny tok najlepš, heta samaje robić vada, „retortavy“ vuhal (jak u elektryčnej batarejcy), vilhotnyja ciely (syroje dreva) i cieľa ludzkoje.

Druhim sposabam vytvaraŭnia elektryčnašci jošć dziejaŭnie zakvašen-j vady na dva roznyja metali. Naprykład blaški: cynkovaja i miednaja, budučy ũstaŭleny ũ šklanku z vadoj (nie pavinny z saboj stykacca), zakvašanaj sierkavym kvasam (možna dastać u aptecy), vytvarajuč elektryčny tok. Ad dziejaŭnia kvasu, na cynkovaj blašcy vytvarajecca nadmierny lik elektronaŭ, a na miednaj — niedachop ich. I kali ciapier da blašak pryłučym pa kavałku miednaha drotu i kancy ich z saboj palučym, dyk praz zlučanyja draty paplyvie tok elektronaŭ ad blaški cynkovaj da miednaj; a kali-b my razlučanyja draty dalučyli da elektryčnaj lampački, dyk taja zašviala-b.

Kali ũziać žalezny prutok abkručany izalavanym drotam—h. zn. abvierčanyj jadvabnaj nitkaj, kab nia było vidać metalu—i pušćić praz hety drot elektryčny tok, dyk prutok stajecca mahnesam i pryčiahivaje roznyja žaleznyja rečy. Kali-ž tok pravioim, dyk žalezny prutok pierastaje być mahnesam.

Баčым тут вялікую залежнась між elektryчнасьцям і магна-
тызмам.—Рухаючы магнасам кала шпулькі з накручаным іза-
лаваным дротам, баčым ужо дружу залежнась, бо ў дро-
це тым вытвараецца elektryчнась. На гэтаж засадзі апіра-
ецца будова маšын, вытвараючых elektryчны ток (dynamo
маšыны).

Астаўся яшчэ разгледзіць застасаванніе elektryчнага то-
ку (telefon, telegraf, radio, elektryчная лampa і інш.), але
гэта зробім ужо іншым разам.

В. М.

Літэратурны аддзел.

НА НОВЫ 1932-гі ГОД.

З новым годам, мае брацьця,
З новай доляй і жыцьцём!
Хай малы хоць брыжок шчасьця
Схоча быць у нас гасьцём!
Хай пакіне нас нядоля, —
Цяжкі крыж, што нас гняце,
Хай над нашым краем воля
Залунае, зацьвіце.

Мы — прыгнечаны бядою,
Сьлёзаў шмат так пралілі;
Год за годам — чарадою
Нам палёгкі не далі.
Дык няхай нам ў гэтым годзе
Душа з болю не скамліць
І ў пакрыўджаным народзе —
Песьня волі зазьвініць!

С. Гаротны.

МАЛАДЫМ ПЕСЬНЯРАМ.

Наша мэта — сонца
Мы жывём — агнём.
І па ўсей старонцы
Перакліч вядзём.

Нас такіх ёсьць, многа
Многа маладых.
Клічам перамогу
Мы да хат курных.

З багна на дарогу
Выйдзем, як адзін.
Гэй! прастор шырокі!
Гэй! вітай нас сьні!

Мы з балот вяковых,
Мы — цямы сыны,
У шумных песьнях новых
Рвёмся да вясны.

Нам ня страшны буры,
Нам ня страшан гром
І па ўсей старонцы
Веснашум пяём.

Сонца — наша мэта,
Мы жывём агнём.
Новую мы гэта
Беларусь куём.

М. Машара.

У ПУШЧЫ.

Ціха пушча штось гамоніць,
Быццам жальбу шле ў прастор,
Вярхі гордых соснаў клоніць
Вецер, прыляцеўшы ў бор.

Між старых дубоў канараў
Лісьцём ссохшым зашуміць,
Узноў сыціхне поўны чараў:
Не'к таёмна лес маўчыць.

Пад гальлём ялін высокіх,
Між старых вяковых хвой
Іду сумны, адзінокі,

Ціша родзіць думак рой.

Там, дзе поступ чапавека
Не крануў натуры твор,
Дыша горда красой нейкай —
Векавечны пушчы бор.

Тут так ціха, так спакойна,
Крыўд ні чуць, ані нуды,
Тут душой спачынеш вольна
Ад ўсіх зьдзекаў і жуды.

Грынкоўскі

LEŪ—SUDŹDZIA.

Bydła i źviary

Ad jakojs pary

Z vaŭkom zładzić nie mahli:

U sud jaho padali.

A byŭ vojtam voŭk tady.

Mieła bydła šmat biady:

Jon u koźnuju paru,

Nos zadziorsy ŭ haru,

Źviaroŭ dušyŭ biez razboru,

A na't

Z chlavoŭ ciahau parasiat.

Leŭ, jak car usich źviarej,

Daŭ prykaz na sud chutčej

Usim pakryŭdžanym prybyć:

Sam chacieŭ jon rassudzić

Ci mo' vojta im druhoha

Vyznačyć na hod.

I vot,

Syšłosia źviaroŭ mnoha.

„Chto na vaŭka kryŭdu maje?“

Tak sabranых leŭ pytaje,

Kab vaŭka nie razdražnić.

Uvieš schod ŭ vadno kryčyć:

— Panie Leŭ! Voŭk, ničoha,
Kryŭdy robić nam nia mnoha“.

— Nu dyk vojtam budzie ŭznoŭ.

A ciapier— ŭsie marš damoŭ!“

Tak sud končyŭ sudździa leŭ.

Kali piorła bydła u chleŭ,

Źviary biehli ŭ les nazad —

Voŭk śmiajaŭsia — z sudu rad:

„Dobra budzie, думаў, mnie

yc u hetaj staranie,

Bo tut durni nie źvialisia“.

I tak...usie razyšlisia.

J. B.

СЯБРЫ РЭДАКЦЫЙНАЙ КАЛЕГІІ:

Язэп Найдзюк, Ізабэля Тумаш і Альфонс Шутовіч

Выдавец Янка Багдановіч. Рэдактар Мар'ян Пяцюкевіч

Х р о н і к а.

З беларускага жыцця.

Адгалоўскі перапісі. У часе апошняе агульнае перапісі, якая адбывалася ад 9-12 сьнежня 1931 г., як падаюць весткі з правінцыі, на беларускіх землях зроблены вялікія надужыцці коштам беларускасьці, на карысьць польскасьці. У гэтай справе вынесены быў пратэст на зьездзе БХД (13.XII.31), а пасол Ф. Ярэміч падаў у Сойме інтэрпэляцыю ў Раду Міністраў.

Новы Гурток БІГіК паўстаў у в. Шальцінах Браслаўскага пав. Новай беларускай культурнай пляцоўцы жадаем пасьпеху ў працы.

Лекцыі. Т-ва Прыяцеляў Беларусаветы пры Віленскім Унівэрсытэце С. Б. сарганізавала 24.I публічную лекцыю аб матывах беларускай народнай песьні. Чытаў лекцыю гр. Г. Шырма.—31.I. с. г. у тэй самай салі а 5-й гадзіне па абедзе прачытае лекцыю др. М. Чарнэцкі, на тэму „Вайна за Смаленск.“

30 і 31 г. м. у гуртках БІГіК у Сьвірыдавічах (Ашмянскі пав.) і Будславе (Вялейскі пав.) прачытае лекцыі інж. Ад. Клімовіч.

Кнігарня „Пагоня“ ад 20.I. с. г. перанесена з Людвісарскай вул. № 1, на вул. Завальную № 6—10 (побач з беларускай друкарняй).

З выдавецкае нівы. 20.I. с. г. вышаў з друку № 1 беларускае рэлігійнае (ўніяцкае) часопісі „Да злучэньня“ пад рэдакцыяй а. Ант. Неманцэвіча. Цана нумару 30 гр. Падпіска на год 3 зл. і 50 гр. Адрэс рэдакцыі: Альбэртын каля Слоніма а.а. Езуіты.

25. I. с. г. вышаў у сьвет чарговы № 1 ў 1932 годзе беларускае каталіцкае часопісі „Chryścijanskaja Dumka“ пад рэдакцыяй Кс. Ад. Станкевіча. Часопісь гэта, з прычыны матэрыяльнага крызысу, пакульшто будзе выходзіць раз у месяц. Цана нумару 20 гр. Падпіска на год 4 зл. Адрэс рэдакцыі: Вільня зав. сьв. Мікалая 8—3.

Спэктакль-вечарына. Бацькаўскі К-т Віленскае Беларускае Гімназіі 6-га лютага с. г. у залі гімназіі (Вострабрамская 9) ладзіць спэктакль-вечарыну. Пастаўлена будзе п'еса „На парозе справы.“ Пасьля прадстаўленьня будзь скокі. Уваход на вечарыну ад 1—2 зл. Пачатак а 8-ай гадз. ўвечары. Увесь даход пойдзе на немаможных вучняў Віл. Бел. Гімназіі.

З Радавай Беларусі. У Менску адчынена памяшчэньне пад Беларускаю Бібліятэку, якое мае 3 паверхі і дзе можна памясьціць 600 тыс. кніжак. Бібліятэка гэта мае цяпер 34 тысячы тамоў беларускіх кніжак.

Da nas pišuć.

ZAKŁADAJMA SWAJE ARHANIZACYI.

Varejki, Vaŭkavyskaha pav. U našaj staranie polskija vučyciali, ksiandzy i ŭradoŭcy starajucca zakładać polskija „kulturnyja“ arhanizacyi i ŭciahvać tudy biełaruskuju moładź, kab navučyć jaje „paludzku“, znača—pa polsku havaryc. Arhanizatary i ich arhanizacyi pašpiechu nia majuć, bo moładź ich usio-ž-taki nia sluchaje. Tak, što hetyja arhanizacyi i ich siabry faktyčna isnujuć tolki na papiery. Pažadana adnak było-b, kab moładź narešcie pašla — jak kažuć — u hałavu pa rozum i padumała ab metach hetych arhanizacyjaŭ, abo zapytała ab hetym u dobrych i razumnych ludziej. Tady-b nie zapisvałasia tudy zusim, bo dla jaje tam nia miesca. Treba думаć i to dobra i ŭsiestaronna ab svaim žyćci i ab svaich arhanizacyjach, bo tolki praz ich my zmožam zdabyć dla sia-bie lepšy byt i navučycca jak treba žyć i jak treba havaryc.

J—k.

KIŪMA SVARKI I BOJKI.

Voŭpa, Horadzienskaha pav. Narod naš, asabliva-ž moładź, trymajučysia daŭnych starych pryvyčak, usialakija žyćciovyja nieparazumieŭni likviduje niekulturnym sposabam — łajankaj, a navat i bojkami. Tak adnak nie pavinna być. My ŭsie— syny biełaruskaha narodu, pamiž saboju pavinny žyć zhadna. Usialakija-ž spory treba załahodžvać spakojna, pabracku i pryjacielsku.

Usim nam ciapier žyviecca kiepska, dyk starajmasia het a zło pieramahčy. Treba dbać nia tolki ab svaich asabistych spravach, ale jašče bolš ab spravach ahułnych, narodnych: biaz ščašcia ahułnaha, niama ščašcia asabistaha. I dziela taho, zamiast tracić darma čas i siły na svarkach i bojkach, zajmiejmasia lepš pracaj nad uzhadavaŭniem siabie, čytajučy dobruju svaju biełaruskuju literaturu: jana nam šmat čaho skaža i šmat čaho navuča.

J. Łaza.

Наша пошта.

Гаваруну. У вершах Вашых слабя форма, пяр аднак ня кідайце, просім напісаць штось з жыцця Ваше моладзі.

Леаніду з-пад Вішнева. За прыслання вершы дзякуем, часткова выкарыстаем. Просім не забываць.

С. Пастушку з Горадні. Вершы слабя, пішэце лепш прозай штось з жыцця вёскі.

М. К — шу. Вершы да друку не падходзяць, пішэце прозай.

Я. Янкоўскаму. Ваш верш, паправіўшы, можна друкаваць, толькі ў „Шл. Моладзі“ не падходзіць,— можа перадаць яго ў Рэд. „Бел. Крыніцы“? Просім пісаць ачсьцей.

Я. Зара. З вершаў, паправіўшы, часткова скарыстаем. Просім пісаць.